ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ - ਸਬਦ ੫੫

ਫਰੀਦਾ ਰਤੀ ਰਤੁ ਨ ਨਿਕਲੈ ਜੇ ਤਨੁ ਚੀਰੈ ਕੋਇ ॥

ਸਲੋਕ, ਸੇਖ ਫਰੀਦ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੧੩੮੦

ਫਰੀਦਾ ਰਤੀ ਰਤੁ ਨ ਨਿਕਲੈ ਜੇ ਤਨੁ ਚੀਰੈ ਕੋਇ ॥
ਜੋ ਤਨ ਰਤੇ ਰਬ ਸਿਉ ਤਿਨ ਤਨਿ ਰਤੁ ਨ ਹੋਇ ॥੫੧॥

ਸਾਰ: ਅਸਲ ਜੀਵੰਤਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ; ਇਹ ਉਸ ਹਾਜ਼ਰਤਾ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰਨਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬਾਹਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਜੀਵੰਤ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਮਰੇ ਹੋਏ ਅੰਤਹਕਰਣ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ ਸੁੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੱਚੀ ਜੀਵੰਤਤਾ ਉੱਥੇ ਵਿਗਸਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਤਿ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਸਚਾਈ ਨਾਲ ਗੂੰਜਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਬਾਹਰੀ ਸਰੂਪ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸਰੂਪ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਉਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਦਰ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਧਨ-ਸੰਪਦਾ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜੋ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕ ਅਤੇ ਨਿਰਲੇਪ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਵਿਧੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸਿਧਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੀਵੰਤਤਾ ਦਾ ਅਸਲ ਅਨੁਭਵ ਤਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿਦਤ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਫਰੀਦਾ ਰਤੀ ਰਤੁ ਨ ਨਿਕਲੈ ਜੇ ਤਨੁ ਚੀਰੈ ਕੋਇ ॥
ਫਰੀਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚੀਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਇਕ ਕਤਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਹਿੰਦਾ। ਇਹ ਭਾਵ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਹਿਜਤਾ ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਤੀਬਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਜਾਂ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਨੂੰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭੜਕਾਉਂਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਜੋ ਤਨ ਰਤੇ ਰਬ ਸਿਉ ਤਿਨ ਤਨਿ ਰਤੁ ਨ ਹੋਇ ॥੫੧॥
ਉਹ ਸਰੀਰ ਜੋ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਹਾਜ਼ਰਤਾ ਨਾਲ ਰੱਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੱਤੀ ਖ਼ੂਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਰੁਪਾਂਤ੍ਰਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦਾ ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸੀਮਤ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। (੫੧)

ਤੱਤ: ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸੰਸਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੁਪਾਂਤ੍ਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ, ਸਥਿਰਤਾ ਇੰਨੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੀਬਰ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਭੜਕਾਹਟ ਰੂਪੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੇ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਰੁਪਾਂਤ੍ਰਣ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਆਪਾ ਹਉਮੈ ਅਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੇ ਇਸ ਖੰਡ ਵਿਚ ਆਪਾ ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋ ਵਿਗਸਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ ਸਾਡੀ ਸੀਮਤ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Oneness In Diversity Research Foundation
ਵੈੱਬਸਾਈਟ: **OnenessInDiversity.com**

ਈਮੇਲ: **onenessindiversityfoundation@gmail.com**